

לקו"ש חט"ז יתרו ה'

ס"ד/הערה 31 בגדר ההוספה דחול על הקדש – ח"ט ע' 9-58

הערה 31 קידוש בזמן התוספת – ראה שיחת כ' אב תשי"ד ס"ו

ס"ה החידוש דהמכילתא – עד"ז בברכה א' דחה"פ תשל"ח ובהע' 2 שם.
(ובשיחת וישב תשל"ט מביא תמצית הענין "ווי גערעדט אמאל בארוכה")

ס"ו "דערפון קומט ארויס א נפק"מ להלכה" ראה שיחת בראשית
(התוועדות ב') תשד"מ שמביא עוד נפק"מ.

הערה 36 "בו"ד שאינו יודע לא עתיו כו' אבל הקב"ה כו" – להעיר מח"ה ע'
31 והע' 2-21. רשימות חוברת סג

הערה 40 "הקרבה בבמה ע"פ נביא" – ח"ד ע' 70, 74 ואילך

הערה 42 "התפשטות דקדושת השבת בכל ימי השבוע" – ראה שיחת
בשלח תשל"ג ס"א. "וימשוך עד ג' דשבת" ראה שיחת וישב תשט"ז. ובכ"מ
"שבת חוטף ניצוצי קדושה" להעיר מסה"ש תשנ"ב ע' 277

הערה 47: "די לאו און די עשה זיינען איין תוכן" – חכ"ז ע' 137 ואילך

הערה *48 אי שבת נקודה אחת – לקו"ש ח"ח ע' 50 ואילך (לא נעתקה
מפני האריכות)

הערה 64,53: "תיב"ע ויחי שם: ובאחסנתיה יתבני בית מקדשא" – חט"ו ע'
447, 457 ואילך

סי"ג: "הקטר חלבים ואברים..איז דאס א גדר עם מזבח" – אבל ראה ח"ג
ע' 62 והע' 48, ח"ג ע' 949 [וצ"ע].

הוספה - ההוספה דחול על הקודש רק למעליותא- ברכה להתל' עיוה"כ
תשמ"ה

-תוספת "יום שכולו שבת" בזמן הגלות -ש"פ פקודי תשד"מ.

מדור 'הרחבה לשיחה' נועד להגיש ללומדי לקוטי שיחות מקורות נוספים בתורת רבינו במ נתבאר
העניינים דהליקוט (וע"ד מחז"ל "דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר") (על מנת להוסיף
בה'קאך' בלימוד תורתו.

מ"מ שצויינו בפנים השיחה וההערות מודגשות כזה .

שגיאות מי יבין. נא לשלוח עוד מ"מ [השייכים באופן ישיר להשיחה] שלא הובאו כאן מחמת קוצר הזמן
כו' ל sichaharchovo@gmail.com בכדי לתקן להבא.

בהעריכה נעזרנו ב'ספר המפתחות לשיחות קודש' בעריכת הרב מ. א. זליגסון שליט"א.

ו. בשנה: אין דעם ענין סוף זמן. ביי
דעם דין סוף תוס' מחול על הקודש
ביוה"כ (וואָס איז לדברי הכל מן
התורה)¹⁹ ובשבת ויר"ט (לויט די דיעות

19) ראה ביצה (ל, א): תוס' יוה"כ מדאורייתא.
דמא טא, ב. ושינ. רמב"ם הל' שביח' עשור פ"א ה"ז
(לצום ולהתענות). טושי"ע (ואדה"ז) סתרי"ח (בעיני
ובאיסור מלאכה).

התוספות קען מען מקיים זיין מצות קדוש ואכילת שבת וכיו"ב, איז דאָס ווייל זיי נעמען אָן אַז דער זמן ה'תוס' ווערט בקדושת שבת ויר"ט²⁵;

[ואעפ"כ איז אויך לויט די דיעות²⁶ איז כה"פ טאַר מען ניט מאַכן קידוש און מקיים זיין מצות אכילת מצה אינעם זמן התוספת — וואָרום די מצוות זיינען פאַרבונדן מיט דער מציאות פון לילה, און די שייכות שבשכינות קען ניט אויפֿ-טאַן אַז עס זאָל ווערן די מציאות הזמן (פון לילה)²⁷];

לויט די דיעות אָבער אַז תוספת איז נאָר לגבי איטור (האדם ב)מלאכה²⁸, איז דאָס דערפאַר ווייל לשיטתם האָט דער זמן ה'תוס' היום נאָר אַ שייכות חיצונית צום זמן השבת, ער איז ניט בגדר צו ווערן אַ טייל פון זמן השבת. ובמילא קען מען אין דעם זמן נאָר מוסיף זיין אויף זיך אינעם איטור פון עשיית

ורבינו ירוחם הובאו כבי' סרס"ז. ט"ז או"ח סר"ס רצ"א. סר"ס תרס"ח בארוכה. דיעה הא' בשו"ע אדה"ז סרס"ז ט"ג (וראה מ"א שם סק"א בסופו). שו"ע אדה"ז סתע"ב ס"ב.

(25) ראה לשון הט"ז סר"ס תרס"ח, והוה כמו בלילה ומחר ממש. וראה תוד"ה יכול (מו"ק ג, ב) לענין תוס' שביעית: איכא למימר דמבטריש ובקציר מפסקין דצריך תוספות כלומר השביעית מתחלת משנה הששית וכל דין שביעית יהי' לששית דהכי קאמר רחמנא דשביעית מתחלת קודם שנת השביעית' (ואף שכתבו רק להקס"ד. הרי במסקנא י"ל שממעט רק מחיוב מלקות וכמו דמעטנין (ביומא שם ע"א) תוספות מעונש ואזהרה). ולהעיר מ"טו שם סתרי"ח דמאן דיליף מחייש מקציר תשבות ס"ל היה נמי כל שבת ויר"ט בעי תוס'.

(26) תוס' ורא"ש שבהערה 24. שו"ע או"ח (אדה"ז) סתע"ב סרס"א (ס"ב). וברמ"א (אדה"ז) או"ח סתרי"ט ט"ג (ס"כ) — מבי' בשם אי"ח לענין אכילה בלילה הא' בסוכה.

(27) אבל ראה לשון הט"ז שבהערה 25. מג"א או"ח סרס"ז סוסק"א.

(28) ראה תוס' כתובות מז, א ד"ה דמסר (בתי הא'). שו"ע אדה"ז סרס"א שם. סתע"א ט"ג. מ"ח מצוה שכן סק"א.

בוה — צי ס'איז מן התורה צי מדרבנן²⁰, וואָס אויך דאָ איז אָן ענין פון. שכינות': דער זמן פון לפני שבת ולאחרי' איז אַ, שכן' וסמוך צו שבת. און אויך דאָ קען זיין אויף צוויי אופנים²⁰:

(א) די שכינות מאַכט אַ שייכות פנימית: דער זמן וואָס פאַר און נאָך שבת, מצד זיין שכינות לשבת, ווערט ער נשתנה, ער באַקומט²¹ מעצם קדושת השבת²².

(ב) דער זמן עצמו ווערט ניט בקדושת שבת, היות אָבער ער איז בשכינות צום זמן פון שבת, איז דערפאַר על האדם חל חיוב ההכנה צו שבת²³.

ז. עפ"ז קען מען זאָגן, אַז דאָס איז דער ביאור מחלוקת הפוסקים, צי אין דעם זמן ה'תוס' קען מען מקיים זיין מצות קידוש שבת וכו':

די דיעות²⁴ וואָס האַלטן, אַז בזמן

(20) רי"ף יומא שם. רא"ש שם פ"ח ס"ח. שו"ע או"ח (אדה"ז) סרס"א ס"ב (ס"ד). שו"ע אדה"ז ר"ס תרי"ח. ודעת הרמב"ם בזה כו' — ראה גוי"כ לרמב"ם שם. וטלשו"ע בס"ר רס"א, תרי"ח. שד"ח כללים מערכת תיו כלל נד.

(20*) בכל הבא לקמן ראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 233 ווא"לך.

(21) אלא שלוה צריך להיות גם קבלה כדמשמע מפשטות הלי' בשו"ע או"ח שם. וכן מפורש בקריא לשו"ע אדה"ז סרס"א סק"ג. אבל להעיר דכתב שם, שגם הביה"ש הוא בכלל ה'תוס' בע"כ אף אם הוא יום כיון שהוא סמוך לחשיכה ממש, ואף שלא קבלו הרי מקובל ועומד הוא מהר סיני. וראה ריטב"א ר"ה ט, א (ד"ה יכול קרוב לסופו) ובהמצויין לקמן הערה 29.

(22) להעיר ממכילתא יתרו עה"ם זכור: זכור: מלפניו ושמו' מלאחריו מכאן אמרו מוסיפין מחול על הקדוש משל לאב שהוא טורף מלפניו ומלאחריו, שהטרף נעשה דם וכשר הוא, אבל — לאיך גיטא — וזו לא בשעה שטורף והורג כ"א לאחר זמן. וראה בארוכה לקו"ש שם.

(23) ראה לשון הרמ"א או"ח ס' רנו. והוספת אדה"ז שם: שצריך להוסיף כו"י.

(24) כ"מ דעת הרי"י מקורביל בתוס' פסחים צט, ב ד"ה עז. רא"ש שם ס"ב. ובברכות ס"ד ס"ו. הרי"א

מלאכה וכיריב²⁸, אבער מי'קען דאן ניט
מקיים זיין די מצות²⁹ וואָס זיינען פאַר-
בונדן מיט'ן זמן השבת³⁰.

ח. בנפשו: אין סיום מס' סוכה זאָגט
די משנה, אַז מ'האָט גע'קאָנס'נט די
משמרה פון, בילגה³¹, אַז [כאַטש דער
דין איז אַז, הנכנסין חולקין בצפון³² (די
משמרה וואָס הייבט אָן איר עבודה
נעמט איר חלק בקדשים אין צפון, דצפון
עיקר³³) איז אָבער], בילגה לעולם

²⁸ ראה גאונים הובאו ברשביא ברכות (כו, ב),
בי' לטאורח סו'ים רסז — שאינו אומר קידוש ולא
הבדלה עד הערב. וראה לענין אכילת סעודת שבת
— מהרשיל הובא בטיו שם סרצ'א. ועוד. דיעה הב'
בשו'ע אדה'ז סרס'ז שם [אבל שם. צריך לאכלן
בנעיצומו של יום ולא בתוספתו] (ראה ביח לטאורח
ר'ים תעב). ולהעיר גם מרשיל בתשובה שהובא בטיו
שם סתרס'ח.

²⁹ לכאורה מזה נפקים גם: אם מצות תוסי' היא
מ'ע פרטית, דהוי מעצם קדושת היום (והוי מ'ע
שהז'ג), או דהוי מ'ע כללית לכל היריט כר. ראה
ביאור הרי"ם פערלא לסהמיצ רס'ג עשה לד (קצח. א
ואילך).

ולהעיר ע'ד כהג'ל מצפעי'ג להרמב'ם הלי' שביתח
עשור שם, לענין תוסי' דיוהכ'ים בעינוי: דזה הוה גדר
מצוה לא גדר איסור... וגם נימ' אם על התוספות יש
שם יוהכ'ים או הוא דבר בפני עצמו. ונימ' אם יוהכ'ים
מכפר כר. וראה שו"ת צפעי'ג (דווינסק) ח'ב סוסל'ב.

ערה 31 קידוש בזמן התוספת - ראה שיחת כ' אב תשי"ד ס"ו

- שיחת כ' מנ"א ו' ד' -

שע

ויובן זה בהקדים תחלה עוד דוגמא לענין השכינות בהלכה שבתורה, והוא הדין דתוספות מחול על הקודש, ביו"כ שהוא מדאורייתא לד"ה, ובשבת ויו"ט שהוא מדאורייתא או מדרבנן, דדין זה דתוספות מחול על הקודש הוא ג"כ ענין של שכינות, שהזמן שקודם השבת הוא שכן לשבת, ובדין זה יש ג"כ לפרש בב' אופנים הנ"ל, באופן פנימי ובאופן חיצוני.

אופן א', בהזמן שקודם השבת, מצד שכינותו לשבת, יש בו ג"כ הקדושה דשבת, היינו שבפנימיות דזמן זה, יש בו הקדושה דשבת.

אופן ב', בפנימיותו של הזמן אין בו שום קדושה, אלא שהוא הכנה לשבת בלבד, דלהיותו שאי אפשר לדלג מחול לשבת, מן הקצה אל הקצה, וצריך להיות בהדרגה, לזאת צריך להיות הכנה מקודם, והוא הזמן דתוספות שבת, שאז הוא ההכנה לשבת.

וההפרש בין ב' אופנים אלו הוא, דלאופן הא', הנה כל הדינים שישנם בשבת מוכרח שישנם גם בהזמן דתוספות שבת, דהואיל שהו"ע פנימי, א"א לחלק, ומוכרח שיש בו כל הענינים דשבת. ולאופן הב', אפשר שלא יהיו כל הדינים דשבת בהזמן דתוספות שבת, דהואיל והוא רק הכנה בלבד, הרי אפשר שההכנה הוא רק בפרט אחד ולא בפרט השני.

ועפי"ז יש להביא ראיה כאופן הב'. דהנה יש הפרש בין קידוש שבת לפסח, היינו להחיות דד' כוסות. דקידוש שבת יוצאים גם בהזמן דתוספות שבת, וכמ"ש הב"ח, שהתפללו ערבית, קידשו, סעדו סעודת שבת, טיילו, ועדיין היום גדול. משא"כ בהחיות דד' כוסות אין יוצאים מבעוד יום, ומוכרח בלילה דוקא.

והטעם לזה הוא כי בהזמן דתוספות, ישנו רק הקדושה של השבת או החג, אבל לא הלילה, והוא יום. ולזאת הנה בקידוש

הערה 31 קידוש בזמן התוספת - ראה שיחת כ' אב תשי"ד ס"ו

- שיחת כ' מנ"א תשי"ד - שעא

שבת ששייכותו הוא דק להקדושה דשבת ולא להלילה דשבת דוקא, שהדי בקידוש יוצאים גם ביום, לזאת מהני גם מבעוד יום, הואיל והקדושה דשבת ישנו בו. אמנם החיוב דד' כוסות ששייכותו הוא לא דק להקדושה דפסח כ"א גם להלילה דפסח דוקא, דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון וכמו החיוב דמצה ומרור הוא בלילה דוקא כמו"כ הוא גם החיוב דד' כוסות, לזאת לא מהני מבעו"י, הואיל ואין בו דיני לילה.

ומזה שבהזמן דתוספות יש בו דק דיני הקדושה אבל לא דיני הלילה, מוכרח לומר שהוא דק ענין של הכנה בלבד. דאם נאמר שהוא באופן פנימי אז א"א לחלק בין דין אחד לשני, ומוכרח שיהיו בו כל הדינים, ומזה שיש חילוק מוכרח לומר שהוא הכנה בלבד, דלכך ההכנה הוא דק לדין אחד ולא לכל הדינים.

דהנה בזמן ישנו עצם מציאות הזמן ומה שהוא נושא, דבתחלה הוא הנושא של יום ולילה, שהוא נושא הראשון שבזמן ושייך לעצם מציאותו, אח"כ יש בו שהוא נושא בתוכו קדושה וחול, דנושא זה (השני) הוא מה שמתוסף על עצם הזמן ואינו שייך לעצם מציאותו. ולזאת הנה ההכנה שהו"ע חיצוני בלבד, אינו מגיע (עם דעדלאנגסט ניט) ואינו פועל כ"א בהחיצוניות והתוספות שמתוסף על עצם הזמן והוא הקדושה אשר בו אבל לא בנושא הראשון אשר בו שהוא פנימיות.

ס"ה החידוש דהמכילתא - עד"ז בברכה א' דה"פ תשל"ח ובהע' 2 שם

- כ ט -

בס"ד. ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א
להת' שיחיו, בעת ביקורו לפני עריכת הסדר
בתו"ת ליל א' דחגה"פ, ה'תשל"ח.

א כשרין און א פריילעכן פסח.

אזוי ווי לויט דער קביעות פון היינטיקן יאר קומט פסח צוזאמען מיט שבת,
וואס דער ענין פון תוספת מחול על הקודש¹ איז דא ביי שבת מערער ווי ביי
י"ט².

ולאידך, דער סדר דארף זיין בליל הפסח דוקא³,

זאלן זיין ביידע מעלות (סיי אז פון חול מאכט מען קודש און סיי קודש מצ"ע).
און מ'זאל מוסיף זיין מחול על הקודש, מערב שבת לשבת, ומערב פסח לפסח,
בזו מ'וועט מוסיף זיין פון חו"ל צו אה"ק⁴,

בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

און דאס אלץ - מתוך שמחה ומתוך עונג⁵.

ולשנה הבאה בירושלים, לויט ווי כ"ק מרח אדמו"ר איז מסביר⁶ אז ווען שוין
היינטיקן פסח וועט מען זיין אין ירושלים ובדרך ממילא וועט מען דעם קומענדיקן
סדר פראווען אין ירושלים עיה"ק,

ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים⁷.

(1) ר"ה (ט, א), י"מא (פא, ב).

ולהקיר דבשרע אדה"ז ה"ל שבת (כ"ר רטא ס"ד) הביא הגירסא דירט קודם בלימוד, ובה"ל יחזיב (ס"ר
תרת ס"א) - הגירסא דשבת קודם.

(2) דיסנה (גב) דרשת המכילתא עה"פ זכור גר' (ובכ"מ - הובא בתריש עה"פ שם אות רכו). - וי"ל
דהוספת המכילתא. משל לזאב שהנא סורף (וי"ג טורד) מלפניו ומלאחריו - דשקרט רבים בכונתה (ראה
תריש שם מ'לוא"מ ס"ג) - כוונתה כפשוטה דהשבת עצמו מוסיף מלפניו ומלאחריו, משאי"כ ע"פ השי"ס
(והשור"ע) בצוה על האדם להוסיף בכ"מ שנאמר שבותי (מתאים להתילוק דשבת מיקדשא וקיימא, משאי"כ
ירט דיראל בקדש"ו). - וי"ל נפקים דלהשי"ס היו מיע אחת שווה בכ"מ שמוסיפין, משאי"כ להמכילתא
חמורה תוספת שבת, וראה צפ"ע על הרמב"ם ה"ל שכיתת עשור פ"א ה"ו. ועוד.

ביאור המכילתא ע"ד החסידות - ראה אה"ת יתרו ע' תתקכו (מיוסד על הגירסא סורף - ומקשר
להכתוב בנימין זאב יטרף).

(3) טושר"ע (ואדה"ז) אריח סתע"ב ס"א (ס"ב).

(4) ראה י"ש ישע"י רמז תקג. ועוד.

(5) דשבת - וקראת לשבת עונג וירט - מועדים לשמחה. ראה שר"ע אדה"ז ר"ס רמ"ב. לקרת צו י"א,
ד ואלך. ובכ"מ.

(6) ראה לט"ש ת"ב ע' 543.

(7) ברכת. אשר גאלנר מפסחים קטו, ב כמשהנה.

ובשיחת וישב תשל"ט מביא תמצית הענין "ווי גערעדט אמאל בארוכה

- מוצאי ש"פ וישב -

ז

עס איז דא דער ענין פון תוספה מחול על הקודש, וואס דער ענין איז דא אין שבת, אין יו"ט און אין ר"ה ויוהכ"פ (ווי דער אלטער רבי ברענגט דאס אראפ בשו"ע שלו סיי אין הל' שבה^מ און סיי אין הל' יוהכ"פ^מ) - ווערט דאך דאס אבער אנגע-רופן בשם "תוספת", ד.ה. עס איז דא דער עיקר פון דעם שבת ארער יו"ט, און דערנאך איז דא א חיוב פוסקי זיין מחול על הקודש,

[ביז וואנעט אז עס ווערט א שאלה: צי דער ענין פון תוספת מחול על הקודש איז אן ענין השוה בכל השבתות והמועדים, ארער אז די תוספת האט א שייכות מיוחדת צו דעם ענין אויף וועלכן ער איז א תוספת, וואס דערפאר איז תוספת שבה ניט גלייך צו תוספת יו"ט וכו', ווי גערעדט אמאל בארוכה^מ];

ס"ר. (31) סתר"ח ס"א. (32) ראה שיחת אחש"פ תשל"ח סי"ג ואילך.

כב. ישנו ענין נוסף הקשור עם קביעות שנה זו — שיוהכ"פ חל להיות בשבת (ועכ"פ — בקיצור דקיצור):

בהל' יוהכ"פ (אר"ח רסתר"ח) כותב אדמו"ר הזקן: "מצות עשה מן התורה להוסיף מן החול על הקודש, בין בעינוי בין באיסור מלאכה, שנאמר ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש בערב מערב עד ערב תשבתו שבתכם, יכול יתענה בט' לחודש, ת"ל בערב, אי בערב יכול משתחשך, ת"ל בתשעה, הא כיצד, מתחיל ומתענה מבעוד יום, מכאן שמוסיפים מחול על הקודש". וממשיך שם: "אין לי אלא יוה"כ, שבת מניין, ת"ל תשבתו, יו"ט מניין, ת"ל שבתכם, כל שבות שאתה שוכת אתה מוסיף לה בין לפני' בין מלאחרי'".

ובס"ב ט"ס: "ותוספת זה צריך שיהא קודם בין השמשות כו"ו, ובס"ג שם: "ותוספת זה אין לו שיעור... וכלכד שיוסיף איזה זמן שיהי' ודאי מחול על הקודש".

ויש לחקור בזה: כאשר יוה"כ חל בשבת — האם אפשר לחלק בין התוספת דיוה"כ לתוספת דשבת, היינו, שבנוגע לדיוה"כ מוסיף כך וכך רגעים, ובנוגע לשבת מוסיף מספר רגעים פחות מזה, או שאין לחלק ביניהם, היינו, שכאשר מקבל עליו תוספת דיוה"כ, חל עליו גם התוספת דשבת, ונפק"מ בנוגע לדברים המוותרים בדיוה"כ ואסורים בשבת — שאם נאמר שתוספת שבת יכולה להיות פחות מהתוספת דיוה"כ, יוכל לעשותם בהפרש הזמן שבין התוספת דשבת לתוספת דיוה"כ.

ועד"ז בנוגע ליו"ט שחל להיות בשבת — האם אפשר לחלק בין תוספת שבת לתוספת יו"ט, שמוסיף מספר רגעים ליו"ט, ומספר רגעים פחות מזה — לשבת, ונפק"מ — כאמור — בענינים המותרים ביו"ט ואסורים בשבת, האם יכול לעשותם בהפרש הזמן שבין התוספת דשבת לתוספת דיו"ט.

ונקודת החקירה בזה היא — מהו הגדר התוספת זו: האם התוספת דיוה"כ יש לה גדר דיוה"כ, תוספת שבת — גדר דשבת, ותוספת יו"ט — גדר דיו"ט, או שכל התוספות אלו יש להם גדר א' כללי — הוספה מחול על הקודש (ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 58).

ועפ"ז — אם נאמר שכל ההוספות יש להם גדר א' כללי, אזי אין מקום לחלק ביניהם; משא"כ אם נאמר שכל הוספה בענין פרטי (יוה"כ, שבת או יו"ט) יש לה גדר פרטי בפ"ע, אזי יכול לחלק ביניהם, להוסיף זמן מסויים על

בלתי מוגה

יוה"כ, וזמן שונה על שבת.

וואף שתוספת יוה"כ הוא מן התורה לכל הדעות, משא"כ בנוגע לתוספת שבת ויו"ט ישנם חילוקי דעות אם תוספת זו היא מן התורה או מדרבנן (ראה שד"ח כללים מערכת תיו כלל נד) — אין להוכיח מזה שלכל א' מהוספות אלו יש גדר פרטי בפ"ע, דמכיון ש"כל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון", הרי גם התוספת שמדרבנן יש לה אותם גדרים כמו התוספת מן התורה.

וכמה דוגמאות לדבר:

בנוגע לאיסור ד"לפני עור": האם הוא איסור א' כללי ככל הענינים, היינו, שבכל ענין שמכשיל את חבירו (ללא נפק"מ מהי מדת החומרה דאיסור פרטי זה) עובר הוא על האיסור הכללי ד"לפני עור", או שהאיסור ד"לפני עור" הוא ענין פרטי בכל איסור שמכשיל את חבירו, ותלוי במדת חומר האיסור הפרטי.

בנוגע ל"חצי שיעור": האם הוא איסור כללי ככל הענינים, ללא נפק"מ מהו האיסור הפרטי שעליו עבר ב"חצי שיעור", או שזהו איסור פרטי בכל ענין בפ"ע, לפי מדת חומר האיסור.

וליו"כ בכמה ענינים דוגמתם.

ויש להאריך בכל יזה, ואכ"מ.

הערן א ויילע פאָר שבת — וואָרום אויב ער וועט מעגן אַרבעטן ביז דער לעצטער רגע, איז רעכט אַז ער זאָל אַמאָל אַ טעות האָבן און אַרײַנציען אײַן שבת) — וויבאַלד אָבער אַז מצד דעם טעם איז פאַראַן אַ דײַן (בתורת ודאײַ) אַז מען דאַרף מוסיף זײַן מחול על הקודש, דאַרף אויך דער אויבער-שטער מוסיף זײַן מחול על הקודש, כאַטש אַז ער איז „יודע עתיו ורגעיו“, וואָרום שמירת שבת גײט צוזאַמען מיט „שבת וינפשׁ“?

און דאָס פאַרענטפערט רשײ מיטן „רײש אומר“: רײש איז „דריש טעמא דקרא“²² ער האַלט, אַז דינים וואָס קומען מצד אַ געוויסן טעם (אפילו ווען דער טעם שטייט ניט אין תורה), איז דאָרט וואו דער טעם איז ניטאָ ווערט נשתנה דער דײַן, ובמילא, ווי-באַלד אַז הקב״ה איז „יודע עתיו ורײ געיו“ און בײַ אים איז ניטאָ קיין טעם צו מוסיף זײַן מחול על הקודש — איז לגבײַ דער דײַן טאַקע ניטאָ.

יא. לאַחרי כל זה, פּרעגט אָבער דער תלמיד (אויב ער איז אַ תלמיד ממוּלח²³) — וואָס קוקט זײַך צו און טראַכט זײַך אַרײַן — ער זעט אַז מען הערט אויף צו טאָן מלאכה (ניט אין דער צײַט ווען ס׳איז שוין „ספק לילה“, נאָר) פאַר „בין השמשות“, ווען ס׳איז נאָך ודאײַ יום²⁴ — איז דאָך דערפון געדרונגען, אַז דער עגיין פון „להוסיף מחול על הקודש“ איז ניט מצד אַ ספק איסור, נאָר בתורת ודאײַ;

איז הן אמת אַז די הוספה מחול על הקודש דאַרף זײַן (בדרך הפשט²⁵) דערפאַר וואָס „בוײַד אינו יודע עתיו ורגעיו“ (און דעריבער דאַרף ער אויפֿ-

20) אבל איז קושיא בדרך הפשט ממש — ולכן אין דײַשׁי מתרצה בפירושו.
21) שוײַע אדהײַז אויײַת סרסײַא. תרײַח סײַב.

ואף שדין זה אינו מפורש בתורה אלא שחכמים למדוהו מהכתוב (אמור כג, לב) „מערב עד ערב תשבתו שבתכם“ (שם סר סײַא סײַד, תרח סײַא ד), ורײַשׁי בפירושו עהײַת (בפײַ אמור שם) אינו מביא לימוד זה — הרי באם התלמיד מתבונן כוײַ רואה שהוריו וכוײַ מוסיפין מחול על הקודש קודם בין השמשות.

22) משאײַכ בדרך ההלכה — ראה הײַ מסומן בהערה הקודמת.

וצײַע בבײַר שם, שלכאורה הוא שלא עײַפֿ הלכה, ואולי יײַל, אשר

א) מדרש זה (משאײַכ בבײַר ספײַט) לא סײַל הלימוד דײַמערב עד ערב גײַי (וראה בבײַאור הגרײַא לאויײַת סרסײַא סײַב, שיש חולקין על דײַן זה).

ב) הטעם מה שצריך להוסיף כוײַ — אף שלמדים זה מכתוב, הוא לפי שבײַד אינו יודע כוײַ, ומה שצריך להוסיף איהו זמן שהוא ודאײַ יום — הוא בכדי שלא יכשל בעשיית מלאכה בשבת, כבפנים.

וליישב כ"ו הוא ע"י ההכרעה כאור
תה השיטה דציווי נביא להקריב קרבן
בבמה בומן איסור הבמות, אין זה
העברה על ד"ת ודין מדיני נבואה

(34) ואין זה דומה כלל להנתי"ל שה-
גמרא מבארת גם פרטי דיני דבר שבמציאות
רחוקה שיארע — כי כאן אין זה פרט
בדין מסויים, כ"א כללות הענין — חשש
בעלמא.

„אפילו אומר לך עבור על אחת מכל מצות שבתורה, כגון אליו בהר הכרם מל” — אין כוונת הגמרא דגם לאחר שציוה הנביא להקריב בבמה הרי כש מקיימים הציווי עוברים בשעת מעשה על מצוה (דבמה) שבתורה, אלא ש דחוי היא ע”י הציווי — כ”א (כל הנ”ל) שהנביא בא לצוות לעבור על אחת מכל מצות שבתורה, אבל ע”י ציווי הנביא הותרה ההקרבה בבמה, ויתרה מזו, גם נעשית מצות הקרבת קרבן, נוסף על המצוה דלשמוע לנביא — וזה נלמד מהשמר גו’ תראה”.

בסגנון אחר קצת: החידוש — ש הנביא יכול לצוות להקריב בבמה ב שעת איסור במות, ושבני מחויבים לשמוע אליו בזה — נלמד מאליו תשמעון, שהוא פרט בדיני נבואה, כמו בשאר מצות התורה שבכתו של הנביא לצוות לעבור עליהן, לאחר שלמדנו דאליו תשמעון להקריב בבמה בא הלימוד בבמה דמעלה אתה בכל מקום שיאמר לך הנביא, ההיתר וציווי — פרט בדיני במה.

שנסתלקה כו’, אלא שזהו חלק פרטי בכללות דיני במה, שכן ניתן הדין מתחלה ש”פ נביא מותרים (ומצוים) להקריב בבמה, וחוזרים וחלים בה בשעה כל דיני במה — ובמילא מובן שצריכים לדעת כל פרטי דיני.

ועפ”ז — אינו ענין של חשש (אולי יבוא נביא ויצוה על זה), אלא שזהו הדין שצריכים לדעת, ולכן לא איכפת לן אם זוהי מצואת רחוקה, כי כמו שצריכים לבאר כל הפרטים של כל דיני התורה, גם הפרטים שבנוגע למצואות רחוקה, כמו”כ צריך לבאר (בגמ’) גם פרט זה שהיא מצואות רחוקה בדיני במה, וכנ”ל.

בסגנון אחר קצת: נבואה בזמנה היא מצואות רחוקה וחשש וכו’.

משא”כ במה — ה”ז רק דארי’ (ה’ אוסר) הוא דרביע עלי”.

יתרה מזה מצינו בנוגע למצות לא תחי’ כל נשמה — שנמנית במנין תרי”ג מצות, אף ש”אולי יחשוב חושב שזאת מצוה שאינה נוהגת לדורות, וכהסברת הרמב”ם” וז”ל: „כי הציווי שנשלם בהגיע תכליתו מבלתי שיהי זה תלוי בזמן ידוע לא יאמר בו אינו נוהג לדורות, אבל הוא נוהג בכל דור שימצא בו אפשרות הדבר ההוא כו”.

ה. ע”פ כהנ”ל מוכן שגם הבבלי קאי בשיטה זו, שכן ניתן הדין דבמה מעיקרא להיות כולל גם מצואות זו ש”פ ציווי נביא, ואע”פ שאמרז”ל

(34) ע”ד עירובין עה, ב.

(35) ספחמ”צ מ”ע קפז.

(ב"ר פ"י) ארשב"י בו"ד שא"י וכו' הוא מוסיף מחול על קודש, אבל הק' שהוא יודע רגעיו ושעותיו נכנס בו כחוט השערה. ועיין ברש"י עה"ת הגירסא.

בר"ן רפ"ד דביצה ברא"ש פ"ח דיומא תוד"ה ור"ע ר"ה ט. שו"ע רס"א ס"ב שתוס' מחול אינו מטעם ספק. אבל פשוט דבמ"ר לא איירי מדין תוס' אלא משום שא"א לצמצם וכפשטות הל'.

וי"ל לחדודי: לכאורה ס"ל לר"ש דצריך להוסיף מחעה"ק (עי' שביעית פ"ב מ"א ובירוש' שם ופ"א ה"א תוד"ה ור"ע ר"ה ט.). וא"כ יקשה ע"פ דרז"ל ע"פ מגיד דבריו (שמ"ר פ"ל) שהק' שומר מצות איך לא הוסיף מחעה"ק. (מחוט השערה שנכנס עי' בספורנו עה"ת וברש"י ונראה כאלו כלה בו ביום). וי"ל דר"ש לשיטתי דדריש טעמי דקרא (ב"מ קטו. קדושין סח: ועוד) [משא"כ לדידן? עי' יד א"ב רפי"ב ומלוה רפ"ג ונ"כ שם], ומפרש הטעם מפני הספק, ולכן אינו שייך גבי הק' [להעיר משני הדעות ברכות ג: ושם אם יכול משה לכוון חצות]. משא"כ במצות דזכר ליצי"מ דאנכי ארד עמך וכה"ג.

הערה 42 "התפשטות דקדושת השבת בכל ימי השבוע"³ – ראה שיחת בשלח תשל"ג ס"א

בס"ד. שיחת ש"פ בשלח, י"ז שבט, שבת שירה, ה'תשל"ג.
בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א קידש על היין.

א. ענינו של יום הש"ק זה שלאחרי יום ההילולא – שבו נעשית
העלי' של כל ימי השבוע שלפנ"ז, כולל גם העלי' של יום השבת
שלפנ"ז, שבו חל יום ההילולא.

ובהקדמה – שענין העלי' צ"ל לא רק בנוגע לימי החול, אלא גם
בנוגע ליום השבת, כי, אע"פ שיום השבת עצמו הו"ע של עלי', וא"כ,
מהו ההכרח שתהי' עלי' נוספת – הרי זה ע"ד מ"ש בנוגע לצדיקים
ש"אין להם מנוחה כו' שנאמר ילכו מחיל אל חיל"², והיינו, שהולכים
תמיד בעילוי אחר עילוי עד אין קץ, וטעם הדבר – לפי שהעליות הם
באלקות, והרי אלקות הוא אין-סוף, ולכן גם העליות הם עד אין-סוף,
ומזה מובן גם בנוגע לענין השבת – שבו גופא יש כמה דרגות, ובלשון
הכתוב³: "שבת בשבתו", ועד ל"שבת שבתון"⁴, ועד שגם בכל שבת גופא
יש חילוקי דרגות דמעלי שבתא, יומא דשבתא ועד לרעוא דרעוין –
שצ"ל בו עילוי אחר עילוי ללא הגבלה.

והענין בזה (דלכאורה היכן היא העלי' דשבת) – יובן מהעלי'
דששת ימי החול:

כללות העבודה של ימות החול, כפי ש"כל יומא ויומא עביד
עבידתי"⁵, היא – עבודת המטה. ואילו העלי' – נעשית ביום השבת
שלאח"ז, שכל ענינו הוא המשכה מלמעלה, שלכן אסור בעבודה (מלבד
בביהמ"ק, שהעבודה בו היא "מלאכת שמים"⁶).

וכיון ש"מיני' מתברכין כולהו יומין"⁷, היינו, שכל ימי השבוע
מתברכים מיום השבת שלפניהם, נמצא, שבימות החול ישנו חלק מענין
השבת (ע"ד שביום השבת ישנו חלק מימות החול, כמו תוספת שבת,
שמוסיפים לשבת חלק מימות החול שנעשה שבת),

(5) זהר ח"א רה, סע"א. ח"ג צד, ריש

ע"ב.

(6) ראה גם התוועדויות תשמ"ט ח"ד ע'

.6

(7) זח"ב סג, ב. פח, א.

(1) תהלים פד, ח.

(2) ברכות ומו"ק בסופן.

(3) ישעי' טו, כג. וראה לקו"ת ברכה צו,

סע"ג.

(4) תשא לא, טו. ועוד.

— ונפק"מ גם להלכה, כמ"ש הרמב"ן⁸ ש"נצטווינו בו לזוכרו תמיד בכל יום", עי"ז ש"מונים כל הימים לשם שבת", ועד ש"מזכירו גם במאכליו", באמרו שדבר זה יהא לשבת וכיו"ב — ולכן, כאשר ימות החול מתעלים בשבת שלאחריהם, אזי מתעלה גם חלק השבת שבהם.

זאת ועוד:

לא זו בלבד שחלק השבת הקודם שנמצא בימות החול עולה בשבת שלאחריו, אלא בהכרח לומר שגם יום השבת הקודם עצמו עולה בשבת שלאחריו, אשר, ע"פ הכלל "מעלין בקודש ואין מורידין"⁹ (שכלל זה הוא לא רק בנוגע לשבת, אלא גם בנוגע לימות החול), הרי הוא נעלה יותר מהשבת הקודם, ועד לעילוי נעלה ביותר, ע"ד מ"ש רבינו הזקן באגה"ק¹⁰ בנוגע לר"ה, ש"בכל שנה ושנה . . נמשך אור חדש עליון מבחי' עליונה יותר . . שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה", ומזה מובן גם בנוגע לעלי' דכל שבת לגבי השבת שלפניו, ובעלי' זו עולה ונכלל גם השבת שלפניו¹¹.

כידוע אז אין שבת איז פאראן דריי ענינים. א) שבת האט א שייכות צו די ששה ימי השבוע שלאחריו, ווי עס שטייט דער לשון, דמיני' מתברכין כולהו יומין. ב) שבת האט א שייכות צו די ג' ימים שלאחריו, וואס דערפאר קען מען מאכן הבדלה בין מיטוואך, און צו די ג' ימים שלפניו, דערפאר הויבט מען אן זאגן מיטוואך דעם קליינעם לכו נרננה, וואס דאס איז א הכנה צום לכו נרננה שבשבת. ג) שבת האט א שייכות צו אלע ימי החול שלפניו, ווי דער לשון איז, מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, ועדב שבת לאו דוקא, נאר די גאנצע וואך הייסט ערב שבת. ועפי"ו האט היינטיקער שבת א שייכות אויך צו י"ט כסלו.

כללות העבודה דבירור והעלאת ניצו-
צות הקדושה שחוטפים מעניני העולם
ומעלים אותם לקדושה, כמרומו גם בה-
גימטריא ד"טרף", רפ"ח בתוספת א',
שרומו על רפ"ח ניצוצים שנתלו ב-
שכה"כ דתהו, שבירורם ועלייתם לקדו-
שה היא ע"י המשכת וגילוי האליף,
אלופו של עולם.

ויש להוסיף בביאור הקשר והשייכות
לערב שבת, זמן הכנת הדגים ליום ה-
שבת"י ("מי שטרף בערב שבת יאכל ב-
שבת"י) – ע"פ מארזילי, זכור מלפניו
ושמור מלאחריו, מכאן אמרו מוסיפין
מחול על הקודש, משל לזאב שהוא
טורף מלפניו ומלאחריו – שבוה מרומו
הסך-הכל (גמר ושלימות) של כללות
העבודה (טירחא) דששת ימי המעשה
בבירור והעלאת עניני החול שבעולם,
שגם הם עולים ונכללים בקדושת יום
השבת (הוספה מחול על הקודש), ולכן,
הכנת הדגים (העבודה דזאב טורף) היא
בערב שבת, ואכילתם ביום השבת (זמן
המנוחה שלאחרי העבודה דזאב טורף).

ועפ"ז יש להוסיף בביאור ה"סימן
יפה" ד, מת בערב שבת" – שמורה על
גמר ושלימות העבודה בבירור עניני ה-
עולם ("זאב יטרף"י, ולכן, נכנס ל-

ח. ויש להוסיף הרמו גם בשם ה-
משפחה ("העכט") – שם של דג, אשר,
עם היותו דג טורף, יש בו חידוש שהוא
דג טהור"י, ויתירה מזה, שחיבה יתירה
נדדעת לו בנוגע להחיובי דאכילת דגים
ביום השבת:

דגים – "מים מכסים עליהם ואין עין
הרע שולטת בהם"י, ודוגמתו ב, זרעו
של יוסף"י, כולל ובמיוחד זרעו (תלמידיו
ושלוחיו) של יוסף שבדורנו, כ"ק מ"ח
אדמו"ר נשיא דורנו, שנאמר בהם"י
,"וידגו לרוב בקרב הארץ"י.

ודג טורף – ע"ד מ"שיי, בנימיני
זאבי יטרף"י, טרף דקדושה"י, שקאי על

86) ויומתק יתר ע"פ הידוע טבעו של דג זה,
שפיו פתוח, והדגים הקטנים נכנסים (מאליהם) לתוך
פיו, ובמילא אין בו טבע האכזריות דבעלי חיים
טורפים שנאסרו באכילה.

87) ראה שר"ע אדה"ז א"ח סרמ"ב ס"ב. שם
ס"ו ובקריא (ד).

88) ברכות כ, סע"א.

89) ויחי מה, טו.

90) שם מט, כז.

91) להעיר מהשייכות דבנימין ליוסף"י (כ"ק
מ"ח אדמו"ר) – צדיק עליון וצדיק תחתון (ראה
זח"א קנג, ב. ת"א תרומה פ, ד. לקרית ראה כה, ד
ואילך. לקריש חכיה ס"ע 281 ואילך. ושי"ג).

92) להעיר ממארזיל (חולין קכו, א) כל שיש
ביבשה יש בים"י, ובנדוד, שדג טורף הוא דוגמת
הזאב ביבשה. – ויומתק יותר שדג זה ("העכט")
נקרא גם בשם "זאב היס" (ראה קיצושר"ע סמ"ז
סמ"ג).

93) ראה אה"ת ויחי תמו, א ואילך. לקריש שם
ע' 282. ושי"ג.

י) להעיר מפרד"א (פ"ט) בנוגע ללויתן: הוא
פותח פיו והתנין הגדול שבא יומו להאכל בורח ונס
ונכנס לתוך פיו של לויתן" (וראה לקמן פוס"ט).

י) נוסף לכך שסמך ברכת בנימין ל"איש אשר
כברכתו ב"ד אוחס"י, שכללו כולם בכל הברכות"
(שם) כז ובפרש"י. וראה לקריש שם הערה 66.

94) ולהעיר, שרפ"ח עם הכולל בגימטריא
"טרף" (ראה סה"מ תרס"ג ע' נא. ושי"ג).

95) להעיר משבת קיט, א: רבא מלח שיבוטאי
(רע"ט מ"ש בספרי הטבעיים – שייך דג זה למשפחת
הדגים הנקראים בשם "שיבוטאי"). – ולהעיר
מהשייכות (לשבת מברכים) חודש שבט.

96) ע"ז ג, סע"א.

97) מכילתא יתרו כ, ח. וראה לקריש חס"ז ע'
231 ואילך. ושי"ג.

98) ראה אה"ת יתרו ס"ע תתקכ"ט ואילך:
בנימין הי' צדיק גמור ומת רק בעטיו של נחשי איכ

י) להעיר מהשייכות למת בערב שבת" – עיון
יעקב שבהערה 2.

משנה) „אסור להתמהמה בחילול שבת לחולה“ ברענגט ארויס אָ דאָס איז אָן איסור (אויך) מצד הלכות שבת. און אויף דעם ברענגט דער רמב"ם „אשר יעשה אותם האדם וחי בהם ולא שימות בהם“ — ווייל דערפון לערנט מען עס אָפּ.

והביאור בזה: נוסף אויף דעם לימוד פון „וחי בהם“ (וואָס האָט ניט קיין פירכא) כנ"ל — זיינען דאָ נאָך לימודים אין גמרא⁴¹, ומהם⁴² — וואָס ברענגט זיך⁴³ אויך להלכה⁴⁴ — פון „ושמרו בני“ את השבת⁴⁵, אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה.

און פון די נפקא מינה'ס צווישן די צוויי לימודים

[נוסף ע"ז וואָס: א) דער לימוד פון „ושמרו . . חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה“, איז אַ דין פרטי בנוגע צו שבת, משא"כ „וחי בהם“ איז (אויך, כנ"ל) נוגע לכל המצוות (ב מצד דעם לימוד פון ושמרו קומט אויס, אָ די סיבה איז צוליב שבת אַליין — כדי שישמור שבתות הרבה) (ובלשון רש"י⁴⁶:

ז. ויש לומר, אָ מיט דעם שינוי מיינט דער רמב"ם אַרויסברענגען די הגדרה אין פקודי דוחה שבת: דער לשון „הנשאל הי' מגונה והשואל הי' שופך דמים אָדער „הוריו הי' משובח“ — ברענגט נאָר אַרויס, אָ דאָס איז אַ מעלה מצד דעם ענין ומצוה פון פקודי: משא"כ דער לשון (ווי דער רמב"ם איז

41) יומא פה, סע"א ואילך. ועד"ז במכילתא ותוספתא שם.

42) יומא שם, ב.

43) וראה שבת קנא, ב.

44) רמב"ם הל' ממרים פ"ב סה"ד. וראה רמב"ן (תהיא ענין הסכנה הובא בר"ן יומא שם פ"ה ד"ה וכתוב) לענין הצלת עובר דאפילו „פחות מבן מי יום שאין בו חיות כלל מחללין משום שמה ישמור שבתות הרבה“, ע"ש. וכן הובא בשו"ע אדה"ז שם סו"ס שו (רש"ן. וראה קי"א שם). תניא פכ"ד שם. ועוד. וראה שאילתות שאילתא א ובהעמק שאלה שם אות ת. [וע"פ לשון הרמב"ן (ר"ן) הנ"ל (וראה מ"ש בקי"א שם), י"י להעיר בדבריו בנוגע ל.ספס סכנת העובר⁴⁷]. וראה גם הנסמך בהערה 46. ואכ"מ.

44) תשא לא, טז.

45) יומא שם ד"ה ושמרו. וראה תוס' יוהכ"פ ושיח יצחק הביאור בדברי רש"י.

המצות ככלל, ב) דער לימוד איז (ניט בנוגע מעשה החילול, נאָר) בנוגע קיום המצות — דאָס איז אַ פּרַט אין קיום המצות, ובנדו"ד — קיום מצוה פון שמירת שבת.

ד.ה. חילול שבת במקום סכנת נפשות, איז ניט נאָר אַז דאָס איז ניט חילול שבת, נאָר די עשׂי איז קרוי שמירת שבת, די עצם מעשה החילול צוליב פּקוּדָה — איז ענינה שמירת שבת.⁵¹

ה. די הסברה בזה:

בא שבת שטייט⁵² את שבתותי תשמרו כי אות הוא ביני וביניכם לדורותיכם לדעת כי אני ה' מקדשכם, און רשׂי טייטשט⁵³ „אות גדולה היא בינינו שבחרתי בכם בהנחילי לכם את יום מנוחתי למנוחה“⁵⁴.

און וויבאלד אַז תּוּכַן מְצוֹת שְׁבִיתָת שַׁבַּת אִיז „אות היא ביני וביניכם — שְׁבִיתָת חַרְתִּי בְכֶם“, אִיז בְּשַׁעַת אַ אִיד שְׁטִיט בַּמְצַב פּוֹן סַכְנַת נַפְשׁוֹת, פּעֶלְט אִין דַּעַם

כדי לעשות שבתות אחרות יזהרו בשבת זו בקיום שמירת שבתות הרבה)⁵⁵, משא"כ מצד וחי בהם איז דאָס ניט צוליב דעם קיום המצוות פון דעם אידן, נאָר צוליב דער הצלת נַפְשׁ מִיִּשְׂרָאֵל⁵⁶]

איז איד אַ חילוק אין דעם גדר החילול: מצד חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה — כולל ווי דער אור החיים⁵⁷ זאָגט „וללמדך שאין זה חילול אדרבה זה קרוי שמירת שבת“ (אָבער דאָס וואָס „קרוי שמירת שבת“ איז דערפאַר וואָס דער חילול איז צוליב דער מצוה פון שבת, שמירת שבתות הרבה).

איז די „מעשה“ בשבת זו — אַ פעולה פון חילול שבת, נאָר אַזאַ חילול אין וועלכן מאיז מחוייב מצד מצות שבת ככלל⁵⁸ — „שבתות הרבה“⁵⁹;

משא"כ מצד „וחי בהם ולא שימות בהם“ איז: א) ער רעדט וועגן קיום

46) וראה מאירי יומא שם, א דגם לגבי חיי שעה מחללין, שבאותה שעה ישוב בלבו ויתודה. ובתוס' יוה"כ"פ שם, ב ד"ה ר"ש בן מנסיא כתב: שישמור שבתות הרבה לאו דוקא אלא ר"ל ציונים הרבה כי ונחיי שעה דאדם הוא חי עושה כמה מצות והם הנקראים שבתות הרבה. וראה אהלי יוסף דיני קדוש השם ס"ג ס"ק ר"ב. ולהעיר מאוה"ח תשא שם. שרית חת"ס יו"ד סרמ"ה ד"ה והנה לשון. וראה מנ"ח מצוה לב במוסף השבת בסופו ב"מש בדברי האוה"ח. ואכ"מ.

46) ראה בית מאיר לשו"ע אריח ס"ש"ל. שרית חת"ס אריח ס"פ"ג.

47) תשא שם, יג. אבל על הפסוק את שבתותי תשמרו.

48) שלכן (אפילו אח"ל שגם מצד זה מחללין על חיי שעה) הוא רק בשביל „שישמור שבתות הרבה“ (וכי"ב) — כנ"ל הערה 46, ולאוה"ח שם צ"ל בפועל בגדר עמוד לעשות... יגיע לשבת לשומרו, עיי"ש. משא"כ מצד „וחי בהם“, כולקמן.

49) וראה מפרשים הגיל לפרש"י יומא שם.

50) עפ"ז יש לומר דאין זה שייך להשאלה אם שבת דחוי' או הותרה (ראה לעיל הערה 33 שלכמה פוסקים דעת הרמב"ם היא ששבת דחוי' אצל פקו"ד) — כי ל"ב האופנים אפשר לפרש דהעשׂי הוי ענין של שמירת שבת, אלא שחלוקים הם באיזה אופן הוא, דחוי' או הותרה — כחלוקים המובאים בפוסקים (ראה לעיל הערה 23, 24. וראה אנציקלופדי' תלמודית שם).

51) בסגנון אחר: בכל המצות מודגש רק שהדין „וחי בהם“ הוא דין מיוחד לעצמו, ולא שימות בהם, ולא שהוא חלק (פרט) בהמצוות: משא"כ בנוגע לשבת מודגש שהוא חלק ופרט דמצות שבת (ולא רק דין כללי ד„וחי בהם“). וראה לקמן ס"ח.

52) תשא שם.

53) להעיר גם ממכילתא תשא שם, יד: מגיד שהשבת מוספת קדושה על ישראל מה לפלוני חנותו נעולה כו'. וראה מפרשים שם.

במיוחד ובמפורש אבער, אלס א תוכן מיוחד פון דער מצוה — שטייט דאס בשבת דוקא. און דעריבער איז אויך דער לימוד פון „וחי בהם“, א לימוד מיוחד בא שבת — פקודי דוחה שבת.

עצם ענין פון שבת, און במילא, בשעת מ'איז מחלל שבת צוליב פקודי, איז ניט נאָר וואָס מ'איז מקיים א מצוה פון פקודי, נאָר מ'איז דעריי מקיים (אז ענין עקרי פון) שמירת שבת — דעם אות היא בני וביניכם.

דער „אות“ ווערט ניט נאָר דורכן נפעל — דערמיט וואָס מ'האָט מציל גע-ווען א נפש מישראל (דורך וועמען עס ווערט די מציאות פון אות דשבת), נאָר נאָכמער — דער עצם מעשה החילול ברענגט אַרויס דעם אות „בני ובי-ניכם“: בשעת מ'איז מציל א נפש מיש-ראל וואָס שטייט בסכנה בשבת, איז דורך דעם חילול שבת להצלתו איז מען מקיים, שטאַרקט מען דעם אות בני ובי-ניכם — אַז דער אויבערשטער איז בוחר אין אידן. שבת הייסט, אַז מ'דאַרף טאָן די פעולה (פון חילול שבת) צוליב איר, צוליב „אות היא“ (מיט וביניכם — נפש פון א אידן).

און דעם ענין לערנט מען אָפּ פון „אשר יעשה אותם האדם וחי בהם ולא שימות בהם“ וואָס רעדט וועגן מצוות בכלל — ווייל דער ענין הנ"ל איז באמת אין אַלע מצוות. און ניט נאָר ווי דער לשון החינוך: „לפי שסבת עשיית המצוה הוא האדם וקיום הסבה הוא קיום הכל“ (וואָס דערפאַר „דוחין הכל מפני הצלת נפשות וכל הזריו לחלל שבת ה"ז משובח"⁵⁴), נאָר אויך ומטעם החינוך עצמו — ווייל אַלע מצות איז סיבתן „הוא האדם“ און אַלע זיי זיינען בתוכם אַז אות צווישן דעם אויבערשטן מיט אידן, אַז הקב"ה בחר בהם:

(54) מצוה לב (במצות שבת שבת).

(55) לשון החינוך שם.

הכנה והכשרה⁷³ צו עבודת הקרבנות, ובלשון הרמב"ם⁷⁴ אז דער בית המקדש איז „בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות“.

און כשם ווי גערעדט פריער, אז ענין ה„זאב“ ווייזט אויף דעם הידור ושלמות אין דער הכנה והכשרה — עדיז איז בענין זה: הקרבת הקרבנות קען זיין אפילו ווען ס'איז נישט קיין בית⁷⁵, כפסק הלכה, מקריבין (ו)אע"פ שאין בית⁷⁶; ס'איז אבער פארשטאנדיק אז בשעת מ'איז מקריב אויף א מזבח וואס איז א טייל פון בית המקדש איז דאס א שלימות אין ענין המזבח והקרבות⁷⁷.

משא"כ לויטן ת"א — תרגום פון בבל — איז דער ענין ה„זאב“ ניט מוכרח אין דער הכנה והכשרה צו דער מצוה: און דעריבער איז ער מתרגם אז ענין ה„זאב“ ווייזט אויף דעם עיקר המכוון אין דער מצוה פון הקרבת הקרבנות (וואס איז מרומז אין דעם המשך הפסוק „בבקר יאכל עד גו"כ כנ"ל“⁷⁸) — וואס

יא. ע"פ כל הנ"ל יש לבאר דעם חילוק פון ת"א און תיב"ע בנוגע דעם תרגום פון פסוק „בנימין זאב יטרף“:

דער חילוק פון די צוויי תרגומים איז: ת"א איז א תרגום פון בבל⁷⁹, משא"כ תיב"ע איז א תרגום פון א"י (ירו' שלמי)⁸⁰; און דעריבער לשיטתייהו אזוי אין דעם ענין פון „בנימין זאב יטרף“ — צי „זאב“ איז אן ענין וואס איז נוגע אין דער הכנה והכשרה צו א מצוה אדער ניט (כנ"ל סעיף י"ד):

לויט תרגום יונתן — תרגום ירושלמי — איז „בנימין זאב יטרף“ די הכנה והכשרה צו דעם המשך הפסוק „בבקר יאכל עד ולערב יחלק שלל“ — הקרבת ואכילת הקרבנות⁸¹; און דעריבער איז ער מתרגם „ובאחסנתיה יתבני בית מוקדשא“ — ווייל בית המקדש איז א

73 אף שאיז רק הכנה למצוה, שהרי בנין ביהביה הוא מ"ע, אבל עיקרו ומטרתו הוא בשביל עבודת הקרבנות כנפנים. וראה לקו"ש ח"א ע' 120 ואילך, ושי"ג.

74 ריש הל' בית הבחירה. ובסה"מ מ"ע כ: שצונו לבנות בית הבחירה לעבודה בו יהי ההקרבה כו'. וראה לקו"ש שם.

75 להעיר גם מהקדמה בנמה לפני בנין ביהמ"ט (משנה זבחים ק"ב, ב ויעוד).

76 עדיות פ"ח מ"ז. זבחים ס"ב, א. ושי"ג. ה' ביהביה פ"ז ה"טז. אלא שבזה מדובר שקדושה ראשונה (בית המקדש הא') קדושה לבא.

77 ראה לקמו בפנים.

78 להעיר גם מהחילוק בין תיב"ע (ותי') בהמשך הכתוב „בבקר יאכל עד גרי: בתיב"ע (ותי') — (א) מפרש תמיד של שחר (ומנחתו) ותמיד של בין הערביים (ומנחתו) כל אחד בפ"ע, ובת"א כוללם יחד „בצפרא ובפניא יהוה מקריבין כהניא קרבניא“.

67 ראה לקו"ש ח"ג (ע' 949 ובהערה 11 שם) שבאכילת חי מקיימים רק המצוה שלא יבוא לידי נותר ולא המ"ע שעל האדם לאכול הקרבן.

68 להעיר מהלשון בירושלמי פאה (פ"ח ה"ד) „הבבלין אוכלין אותו כשהוא חי מפני שדעתן מקולקלת“, ובמשנה לפנינו במנחות „מפני שדעתן יפה“ (ועדיז הוא בירושלמי עירובין פ"ג ה"א).

69 ועפ"י חידוש בנדו"ד, שהרי מכיון שא"פ לאכלו לאחר השבת, נמצא שע"י שלא יהו אוכלין אותו בלילי שבת אינם מקיימים המצוה כלל — אלא שמצוה זו, שלא יבוא לידי נותר, אינה חיוב גברא.

70 ערוך ע' חלוון הא'. מוסף הערוך ע' אשן הב'. תוד"ה כל מנחות מד, א. ועוד.

71 ראה מוסף הערוך שם. שם הגדולים מערכת ספרים ע' תרגום יונתן בסופו. וראה לקו"ש ח"ט ע' 1356. ובצפ"ג ע"ה עה"פ „לא בית מקדשא כתרגום ירושלמי“.

72 כההמשך בתיב"ע (ותי'). ועדיז בת"א. וראה לקמן הערה 78.

המקדש⁸²: לדעת הבבלי — ת"א — איז יש מקום לומר אז מ'זאל בויען א מובח אויף מקריב זיין קרבנות, היות אז מען קען גלייך מקיים זיין די מצוה פון הקרבת הקרבנות (כאטש עס איז ניט קיין קיום המצוה בשלימות, וויבאלד ס'איז ניטא קיין בית): משאי"כ לדעת הירושלמי — תיב"ע — דארף מען ווארטן מיט הקרבת הקרבנות ביז מען וועט בויען⁸³ דעם מקדש⁸⁴, ווארום מ'דארף האבן אז די הקרבת הקרבנות על המזבח זאל זיין בשלימות יותר (ע"ד הנ"ל סעיף י"ד — אז דוקא הבבליים אוכלין אותו כשהוא חי).

(משיחות י"ט כסלו)

והתועדויות שלאח"ז חש"ט

(82) כידועה השקוט בנוגע הקרבת קרבנות בזה"ז כדעת הרי"ח מפריש (הוא בכפרים פ"ו) כס' שנסמנו בש"ד"ח כללים סוף מע' ק'. תו"ש בא (ח"יב ע' קנה). לק"ש ח"יב ע' 220.

(83) ראה ירושלמי פסחים פ"ט היא דפלוגתא אם מקריבין פ"ש היא דוקא אם. ניתן לישראל לבנות בית הבחירה (ולא מובח).

(84) ע"פ מ"ש בביר (ספס"ד) דכימי ריביה רצו לבנות כיהמ"ק (ראה מניח מצוה צה) — אפ"ל גם בזה"ז.

דאס איז דער ענין פון „ובאחסנת" יתבני מקדשא", וואס מיינט מקום מקודש לדמים — דעם ענין פון זריקת⁸⁵ הדם⁸⁶ (וואס די כפרה איז בדם⁸⁷).

וע"פ הנ"ל קומט אויס, לכאורה, אז דאס איז אויך א נפק"מ להלכה — אין א פאל ווען ס'איז דא א מעגלעכקייט צו בויען נאָר א מובח אויף צו מקריב זיין קרבנות און ניט דעם גאנצן בית

(ב) מוסיף (במ"י „ולערב יחלם שלל" וּאֶכְלִין גִּבְרָה חוֹלְקִי, וּבְתִיא וּכְן בְּתִי) ליתא.

י"ל שתלוי בשינוי הנ"ל שבפנים: לדעת התיב"ע — ירושלמי — שצ"ל ההידור והשלימות נוגע הענין (הפירוט) דכל פרט, שמוסיף ומדגיש שלימות הדבר. משאי"כ לת"א — בבלי — נוגע עיקר המכוון בהמצוה, ולכן כתב עיקר תוכו המצוה.

(79) ראה זבחים נג, כ (במשנה): ובלבד שיתן כנגד היסוד. וגם, עולה טעונה יסוד⁸⁸ (שם נג, כ). (80) וכן (הגמר) — שפיכת הדם על היסוד.

(81) ראה תרי"כ לויקרא א, ד. זבחים ו, א. וש"נ. וראה רש"י פסחים עז, ב ד"ה דם. ובכ"מ.

(*) ע"א וזו גם טעם השינוי בתיב"ע נח"י בצפרא יהו כהניא מקריבין כו"י ובת"א יהו מקריבין כהניא כו"י בתיב"ע נח"י מקדים (להדגיש גם הפרט ד). כהניא (הם המקריבין). ובת"א מקדים (להדגיש העיקר) מקריבין.

המקדש יי. נצטוו בשמירת המקדש
"שלא יסיחו דעתם ממנו" יי.

אבל בלילה שאין עבודה בבית

48) אף שהקטר חלבים ואיברים כשרים
כל הלילה (משנה מגילה כ. ב. רמב"ם שם
ה"ב) — הרי ענינו שמעלה אותם על המזבח
ותו נקטרים מאליהם כל הלילה; הרי זה
רק כשלא הספיקו להקטיר ביום (פסחים
נט. ב ורש"י ד"ה כשנתותרו). וברמב"ם
שם ה"ג "אעפ"י שמוטר . . אין מאחרין
אותן לדעת אלא משתדלין להקטיר הכל ב'
יום". וראה אבניז או"ח סי' כג. לקו"ש
ח"ג ע' 949.

טאג פון הקרבה, טוען זיך אויף צוויי זאכן: א) די עבודה פון מקטיר זיין די חלבים ואברים אויפן מזבח — דער ענין חיובי פון אכילת מזבח. ב) דורך דעם ווערט באוואַרנט עס זאל ניט זיין קיין נותר, מען זאל ניט עובר זיין אויף דער לאַתעשה „ולא ילין חלב חגי עד בוקר“.

ויש לומר, אַז דאָס איז אויך דער טעם וואָס לכתחילה דאַרף מען מקטיר זיין די חלבים ואברים ביום דוקא און ניט בלילה (כאַטש אַז בדרך כלל געפינט מען ניט קיין חילוק מדאורייתא פון לכתחילה גיין דיעבד) ⁽¹⁾: די עבודת דה פון מקטיר זיין די חלבים ואברים, ווי אַלע עבודות המקדש, דאַרף געטאָן ווערן ביום דוקא, און דאָס וואָס די תורה זאָגט אַז מען קען מקטיר זיין אויך „כל הלילה עד הבוקר“, איז עס מער ניט ווי בנוגע דעם צווייטן פּרט, צו פאַרהיטן פון דעם לאו פון נותר. דעריבער דאַרף מען לכתחילה טאָן די עבודה פון מקטיר זיין ביום, נאָר אויב מען האָט עס ניט געטאָן ביום, און דער זמן פון עבודת ההקטרה, פון דעם ענין החיובי וואָס אין דעם, איז שוין דורכגעגאַנגען — דאַרף מען מקטיר זיין במשך הלילה, בכדי ניט צו עובר זיין דעם לאו פון נותר.

פונקט ווי די 2 ענינים זיינען פאַראַן ביי אכילת כהנים, אַזוי, קען מען זאָגן, זיינען זיי אויך פאַראַן ביי אכילת מזבח. דורך דעם וואָס מען איז מקטיר די חלבים ואברים אויפן מזבח אין זעלבן

(8) ויקרא ז', טו. רמב"ם הל' מעה"ק פ"ו ה"ו.

(9) משנה ותוספתא סוף פסחים.

(10) במדבר י"ח, ה. וזבחים צ"א, א. וראו שו"ת חכם צבי סי' טב וחיוב גמור הוא.

(11) וזבה יובנו דברי התוס' (ד"ה חטא בשבת, מנחות מה, א) שאכילת חי אינו זכות ואין לחטוא בכך אף שאפשר גם לאכול חי (כמו שמוכיח בתוס' שם מ"פ שתי הלחם (צט, ב)) — לפי שבאוכל חי מוגע רק האיסור נותר, אבל אינו מקיים המצוה, ולכן אי"ז זכות.

(12) ראה בזה: לקח טוב להר"י ענגעל כלל ה', אתון דאורייתא כלל יב. דרכי שלום אית ב', ע"א (נדפס בשד"ח הוצאת קה"ת ע' 4258).

ובמיוחד — הברכות שבחלק הסדרה השייך לערב יוהכ"פ, שקביעותו
ביום הששי, כאשר "הוי" 37 מלך גאות לבש" 38, שזהו חלק הסדרה השייך
לשעות אלו
— ולוא הענין דהוספה מחול על הקודש, אבל: הוספה זו היא רק
למעליותא | —

לג. ויה"ר שבקרוב ממש נזכה לשלימות ענין השבת — "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"¹⁹³.

ואלו שהם בעלי "מרה-שחורה" שמסתכלים על ה"שעון" ועושים חשבונות מהו השיעור המדוייק שיכולים להוסיף מחול על הקודש, ומתווכחים האם הענין דתוספת שבת דאלף השביעי ("יום שכולו שבת כו") שייך כבר בימינו אלו —

הרי ידוע מ"ש הב"ח¹⁹⁴, ש"בימי הקדמונים . . . היו מקדימין בתפילת ערבית וק"ש בע"ש בעוד היום גדול כ"כ, שהי' רב העיר, שהי' מהגדולים הקדמונים, הוא וכל טובי הקהל עמו, הלכו לטייל אחר אכילה של סעודת שבת על שפת הנהר . . . והיו חוזרין לבתיהם קודם הלילה".

ועד"ז בעניננו: גם כאשר נמצאים כך וכך שנים לפני סיום אלף הששי (ערב שבת) — מקבלים את השבת, "יום שכולו שבת כו", ואוכלים סעודת שבת — לא רק באופן ד"טועמי' חיים זכו", אלא אכילת הסעודה ממש, לוייתן ושור הבר, יין המשומר וכו', וכל זה — "בעוד היום גדול"!

* * *

(191) אגה"ת פ"י. (192) להעיר מלקו"ת שם (עה, א"ב) שהתשובה דסו"מ וע"ט היא בחי' תשו"ת, ורק התשובה הג' (שלא להיות גם יש מי שאוהב) היא תשובה עלאה. (193) תמיד בסופה. (194) או"ח סרס"א ד"ה ומ"ש חמנו (בסופו).